

**EVA** FAKTA

HYVINVOINTIVALTIO

NUMEROINA

Kustantaja: Taloustieto Oy

Painopaikka: Yliopistopaino, Helsinki 2011

ISBN 978-951-628-515-6

## Esipuhe

Hyvinvointivaltion tuntevat kaikki, mutta tuskin kukaan osaa määritellä sitä tyhjentävästi.

Tämä kirjanen hahmottaa hyvinvointivaltiota sen keskeisten tunnuslukujen kautta. Se antaa indeksilukuina nopean ja monipuolisen kuvan siitä, mihin hyvinvointivaltion pitkä kaari on kehittynyt vuodesta 1975, jolloin suomalainen hyvinvointiprojekti oli saavuttanut "täysi-ikäisyytensä" ja lähti nopeaan kasvuun.

Usein kuulee väitettävän, että suomalainen hyvinvointiyhteiskunta on "ajettu alas". Tämän analyysin valossa niin ei näyttäisi olevan – hyvinvointivaltioon käytetyt rahat ja inhimilliset resurssit ovat edelleen varsin mittavat.

Luvut sinänsä eivät kerro esimerkiksi siitä, että vaadittujen palveluiden ala laajenee ja syvenee koko ajan. Ne eivät automaattisesti kerro tuotettujen palvelujen laadusta, mutta antavat hyvän kuvan julkisten menojen määrän mitta-kaavasta ja kehityssuunnasta. Julkisyhteisöjen menojen ja henkilöstön määrien lisäksi mukana on ympäristön tilaa ja yleistä onnellisuutta kuvaavia sarjoja, jotta muistaisimme että elämää ei saa koskaan mahtumaan tilastoihin.

Nämä graafit antavat selkeitä argumentteja eduskuntavaalien keskusteluun vuonna 2011, mutta myös pohdintaan ja väittelyyn vaalien jälkeen. Toivottavasti ne osaltaan parantavat yhteiskunnallisen ja talouspoliittisen keskustelumme tasoa ja antavat tilastollista selkänöjää debatteihin, tupailtoihin ja eduskunnan puhujapönttöön.

Teoksen luvut on koonnut tutkija Hannu Kaseva Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksesta, jolle lämpimät kiitokset.

Helsingissä 14. helmikuuta 2011

Matti Apunen

Johtaja

EVA

## Sisältö

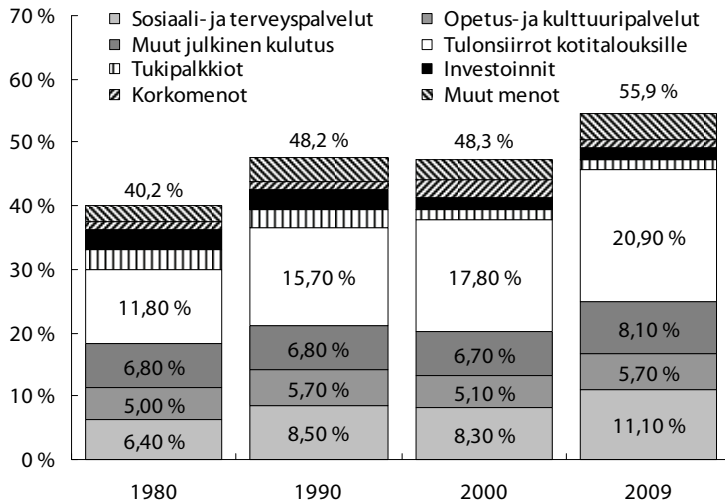
<b>Julkisen sektorin osuus taloudesta</b>		<b>4</b>
Kuvio 1.	Julkiset menot tehtävittäin 1980-2009	4
Kuvio 2.	Julkisten menojen pääerien määrän kehitys 1975-2009	5
<b>Julkisen sektorin työllisyys</b>		<b>6</b>
Kuvio 3.	Julkisyhteisöjen työvoiman kehitys 1975-2009	6
Kuvio 4.	Julkisen ja yksityisen sektorin työlliset 1950-2010	7
Kuvio 5.	Julkisyhteisöjen ja yritysten työvoiman kehitys 1975-2009	8
Kuvio 6.	Julkisyhteisöjen osuus työllisyydestä autonomian ajalta tähän päivään 1860-2010	9
Kuvio 7.	Työllisyyden kehitys keskeisissä julkisissa hyvinvointipalveluissa sekä yleishallinnossa 1975-2009	10
<b>Julkiset kulutusmenot</b>		<b>11</b>
Kuvio 8.	”Yövärtijavaltion” kulutusmenojen määrän kehitys 1975-2009	11
Kuvio 9.	Keskeisten julkisten palveluiden kulutusmenojen määrän kehitys 1975-2009	12
Kuvio 10.	Julkisen terveydenhuollon kulutusmenojen määrän kehitys 2002-2009	13
Kuvio 11.	Julkisten sosiaalipalvelujen kulutusmenojen määrän kehitys 2002-2009	14
Kuvio 12.	Koulutuksen kulutusmenojen määrän kehitys 2002-2009	15
Kuvio 13.	Julkisten kulttuuri- ja liikuntapalveluiden kulutusmenojen määrän kehitys 2002-2009	16
Kuvio 14.	Julkisten asumis- ja yhdyskuntapalveluiden kulutusmenojen määrän kehitys 1975-2009	17
Kuvio 15.	Julkisten elinkeinopalveluiden kulutusmenojen määrän kehitys 1975-2009	18
Kuvio 16.	Paljonko julkisyhteisöjen hallinto maksaa?	19

<b>Tulonsiirrot ja tuet</b>	<b>20</b>
Kuvio 17. Eläkemenojen määrän kehitys 1975-2009	20
Kuvio 18. Sairausvakuutusmenojen ja luontoismuotoisten tulonsiirtojen määrän kehitys 1975-2009	21
Kuvio 19. Työttömyysturvamenojen määrän kehitys 1975-2009	22
Kuvio 20. Perusturvan määrän kehitys 1975-2009	23
Kuvio 21. Julkisyhteisöjen korkomenojen ja ulkomaille maksettujen tulonsiirtojen määrän kehitys 1975-2009	24
Kuvio 22. Elinkeinotukien sekä julkisyhteisöjen bruttoinvestointien määrän kehitys 1975-2009	25
<b>Veroaste ja muita indikaattoreita</b>	<b>26</b>
Kuvio 23. Kokonaisveroaste 1975-2009	26
Kuvio 24. Kotitalouksien tulonmuodostus tuloaluokittain vuonna 2008	27
Kuvio 25. Pienituloisen väestön osuus Suomessa, Ruotsissa ja EU:ssa	28
Kuvio 26. Valtiovallan antamien säädösten määrät 1950-2000-luvuilla	29
Kuvio 27. Suomen kasvihuonekaasupäästöt asukasta kohti 1990-2009	30
<b>Kansainvälistä vertailua</b>	<b>31</b>
Kuvio 28. YK:n inhimillisen kehityksen indeksi (HDI) 1980-2010	31
Kuvio 29. Julkiset menot suhteessa bruttokansantuotteeseen Suomessa, Ruotsissa ja EU:ssa 1995-2009	32
Kuvio 30. Julkiset kulutusmenot suhteessa bruttokansantuotteeseen Suomessa, Ruotsissa ja EU:ssa 1995-2009	33
Kuvio 31. Julkiset investointimenot suhteessa bruttokansantuotteeseen Suomessa, Ruotsissa ja EU:ssa 1995-2009	34
Kuvio 32. Julkiset tulonsiirrot suhteessa bruttokansantuotteeseen Suomessa, Ruotsissa ja EU:ssa 1995-2009	35
Kuvio 33. Suomalaisten tyytyväisyys omaan elämäänsä vuonna 2009	36

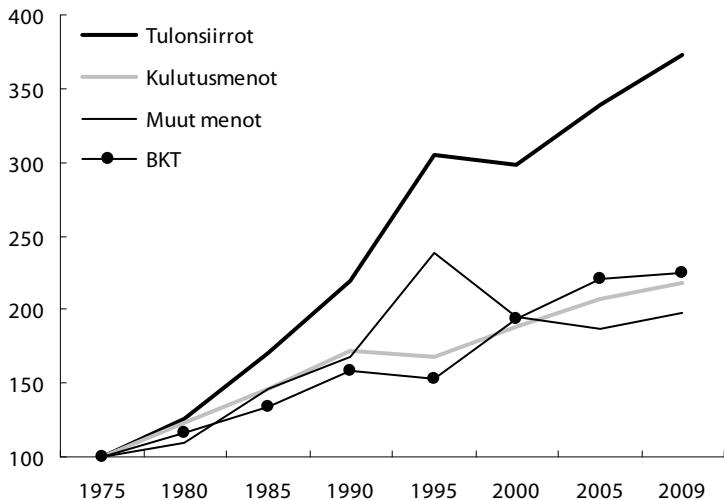
Kuvio 1. Julkiset menot tehtävittäin  
1980-2009 (% BKT:sta)

Vuonna 2009 julkisten menojen osuus Suomen bruttokansantuotteesta oli 56 prosenttia. Lukuja tulkittaessa on kuitenkin syytä huomioida, että Suomen bruttokansantuote aleni kyseisenä vuonna lähes 8 prosenttia.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.



Kuvio 2. Julkisten menojen pääerien määrän kehitys  
1975-2009 (indeksi, 1975=100)



Tulonsiirtojen pääerät ovat kotitalouksien saamat sosiaalietuudet ja avustukset. Muut menot sisältävät mm. valtion velan korkomenot, kehitysavun ja EU-jäsenmaksut sekä julkiset investoinnit. Muiden menojen voimakas kasvu vuosina 1992-1995 johtui valtion maksamasta pankkituesta.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

#### Julkiset menot v. 2009 (mrd. eur)

Kulutusmenot	43,28
Tulonsiirrot	36,26
Muut menot	16,78
<b>Yhteensä</b>	<b>96,32</b>

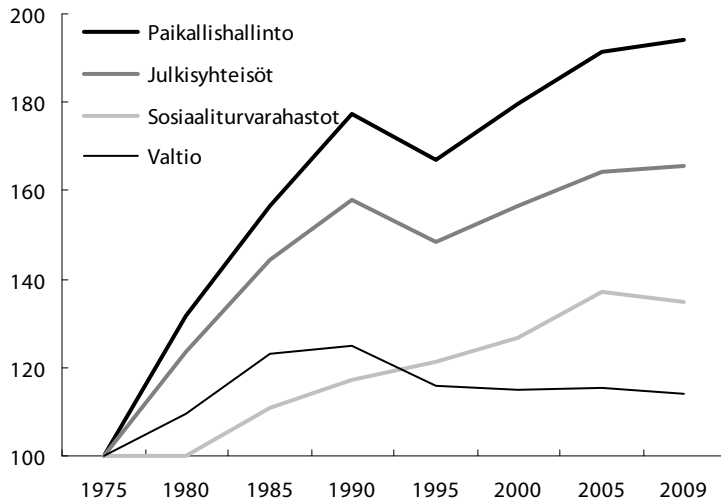
Kuvio 3. Julkisyhteisöjen työvoiman kehitys  
1975-2009 (indeksi, 1975=100)

Paikallishallintoon kuuluvat kunnat, kuntayhtymät sekä lääni- ja maakuntahallinto. Sosiaaliturvarahastoja ovat mm. Kansaneläkelaitos, työeläkelaitokset sekä työttömyyskassat. Valtion henkilöstön määrän alentumista 1990-luvun alun jälkeen selittävät mm. tiettyjen toimintojen yhtiöittämiset (esim. Posti, Tele, VR). Vastaavia yhtiöittämiä on tapahtunut runsaasti myös kunnissa.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

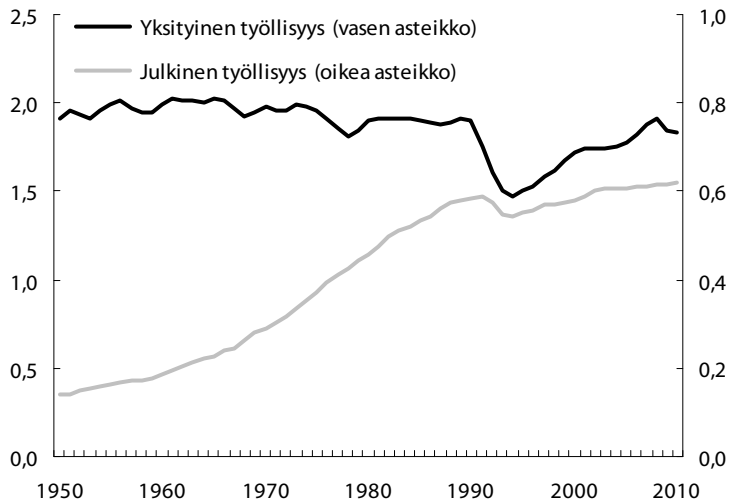
#### Työllisiä vuonna 2009 (hlö)

Paikallishallinto	457 800
Valtio	144 600
Sosiaaliturvarahastot	10 100
Julkisyhteisöt	612 500





Kuvio 4. Julkisen ja yksityisen sektorin työlliset  
1950-2010 (milj. henkeä)



Julkisen sektorin työllisyys on nelinkertaistunut 1950-luvun alusta. Yksityinen sektori puolestaan työllistää tänään vähemmän ihmisiä kuin tuolloin.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

#### Työllisiä vuonna 2010 (milj. hlö)

Yksityinen työllisyys	1,83
Julkinen työllisyys	0,62

Vuoden 2010 luvut ovat arvioita.

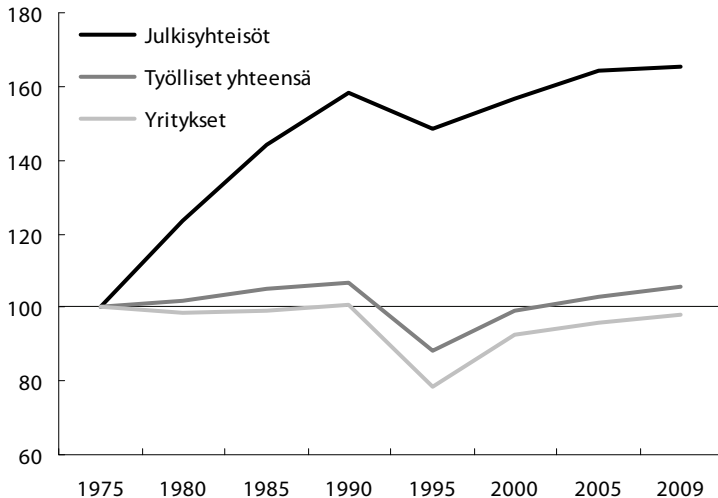
Kuvio 5. Julkisyhteisöjen ja yritysten työvoiman kehitys 1975-2009 (indeksi, 1975=100)

Julkisen sektorin työllisyys on kasvanut 65 prosenttia vuodesta 1975, yritysten työllisyys on pysynyt likimain ennallaan. Siinä, missä vuonna 1975 yrityksissä työskenteli noin 5 työntekijää jokaista julkisen sektorin palveluksessa olevaa kohti, on sama suhdeluku nyt noin 2,3. Muita työnantajia Suomessa ovat kotitaloudet, kolmas sektori (mm. yhdistykset ja säätiöt), vakuutus- ja rahoituslaitokset sekä asuntoyhteisöt.

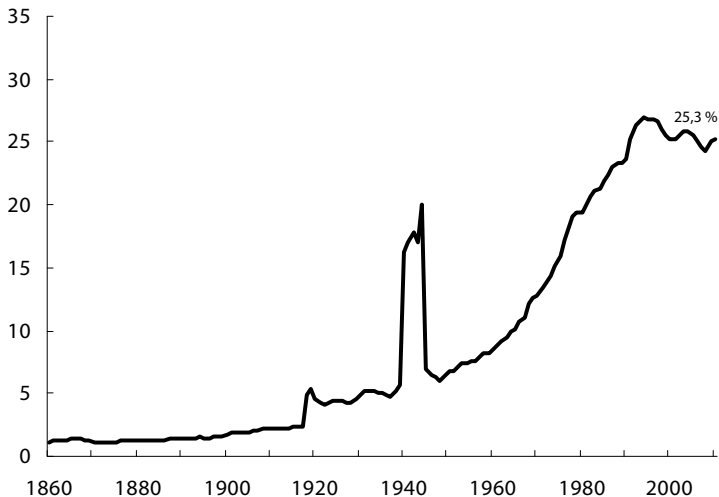
Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

#### Työllisiä vuonna 2009 (hlö)

Yritykset	1 425 700
Julkisyhteisöt	612 500
Muut	419 700
<b>Työlliset yhteensä</b>	<b>2 457 900</b>



Kuvio 6. Julkisyhteisöjen osuus työllisyydestä autonomian ajalta tähän päivään 1860-2010 (%)



*Kansantalouden tilinpidon* mukaan julkisyhteisöt työllistävät yli 600 000 suomalaista, yli neljänneksen työllisistä. Julkisyhteisöjen työntekijämäärä riippuu kuitenkin siitä, mitä julkiseen toimintaan katsotaan kuuluvan ja mitä tilastoa käytetään *Työssäkäyntitilaston* mukaan julkinen sektori työllistää pitkälti yli 700 000 suomalaista. Tämä luku sisältää mm. valtioemmistöisten osakeyhtiöiden n. 70 000 työllistä.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito ja Hjerpe (1988).

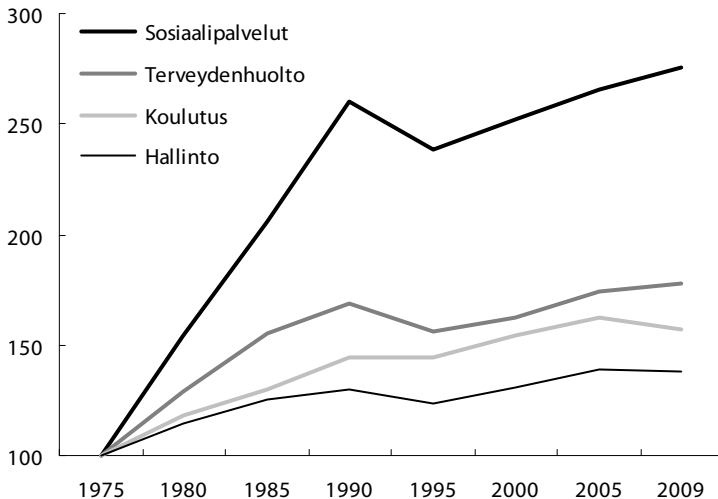
Kuvio 7. Työllisyyden kehitys keskeisissä julkisissa hyvinvointipalveluissa sekä yleishallinnossa 1975-2009 (indeksi, 1975=100)

Työvoiman määrä keskeisissä hyvinvointipalveluissa (sosiaali-, terveys- ja koulutuspalvelut) on kaksinkertaistunut vuodesta 1975. Sosiaalipalveluissa henkilöstö on miltei kolminkertaistunut, terveydenhuollossa kasvua on 80 ja koulutuksessa 60 prosenttia vuodesta 1975).

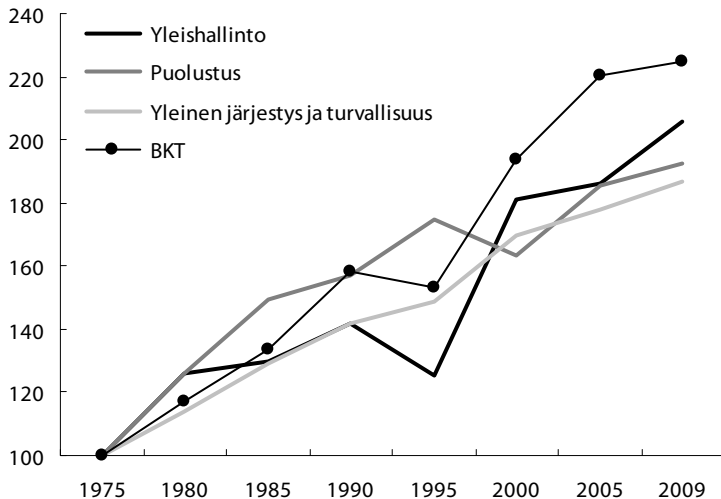
Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

#### Työllisiä vuonna 2009 (hlö)

Hallinto	173 900
Terveydenhuolto	142 300
Koulutus	130 400
Sosiaalipalvelut	116 200



Kuvio 8. "Yövärtijavaltion" kulutusmenojen määrän kehitys 1975-2009 (indeksi, 1975=100)



Hyvinvointivaltionkin ydin on "yövärtijavaltio", joka huolehtii sisäisestä järjestyksestä, ulkoisesta turvallisuudesta ja ylläpitää yhteiskunnan perusrakennetta, johon sisältyvät yleinen hallinto sekä yksilön oikeudet turvaava oikeuslaitos. Vuonna 2009 näihin tehtäviin liittyvät kulutusmenot olivat 9,7 mrd. eur, hieman alle 6 prosenttia BKT:sta.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

#### Kulutusmenot v. 2009 (mrd. eur)

Yleishallinto	4,82
Puolustus	2,72
Yleinen järj. ja turv.	2,20

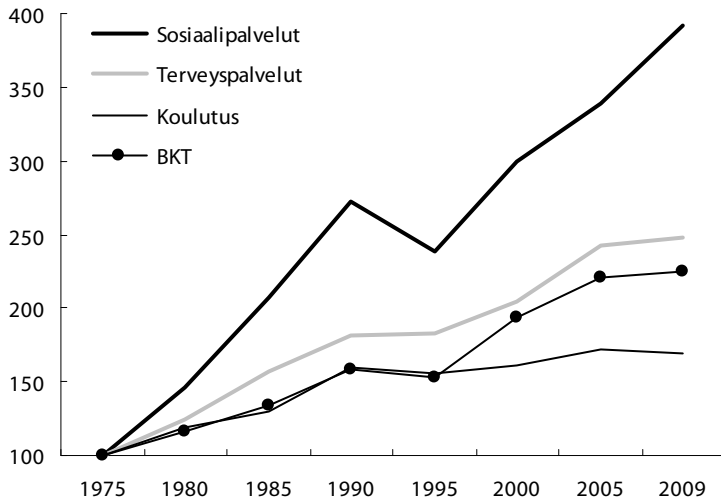
Kuvio 9. Keskeisten julkisten palveluiden kulutusmenojen määrän kehitys 1975-2009 (indeksi, 1975=100)

Keskeiset julkisyhteisöjen tarjoamat peruspalvelut ovat kasvaneet kokonaistuotantoa nopeammin.

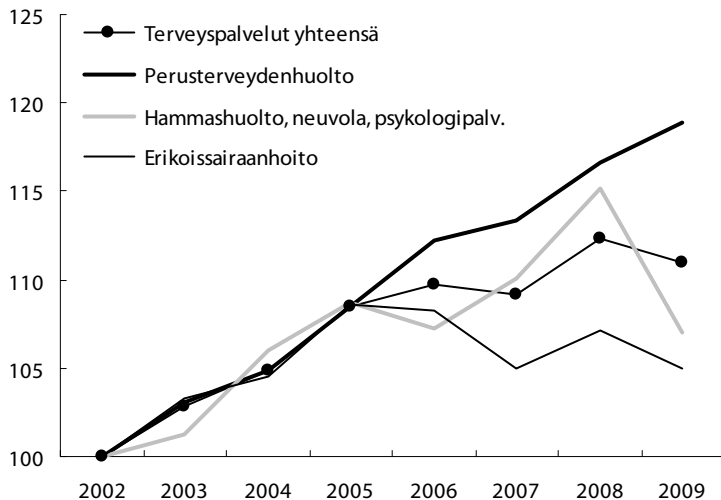
Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

**Kulutusmenot v. 2009 (mrd. eur)**

Terveyspalvelut	10,92
Koulutus	8,48
Sosiaalipalvelut	8,16



Kuvio 10. Julkisen terveydenhuollon kulutusmenojen määrän kehitys 2002-2009 (indeksi, 2002=100)



*Kulutusmenojen määrän kehityksen tarkastelu (kuvio) aliarvioi esimerkiksi erikoissairaanhoidon menojen kehitystä, sillä sairaaloiden tiettyjen toimintojen (esim. laboratoriot, kuvantaminen) yhtiöittämiset ovat alentaneet kulutusmenoja. Nämä ovat korvautuneet julkisen sektorin muilla tulonsiirroilla, jotka tulevat esiin kokonaismenojen tasolla.*

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

#### **Kulutusmenot v. 2009 (mrd. eur)**

Perusterveydenhuolto	4,75
Erikoissairaanhoito	4,46
Hammashuolto, ym.	1,71
Terveyspalvelut yht.	10,92

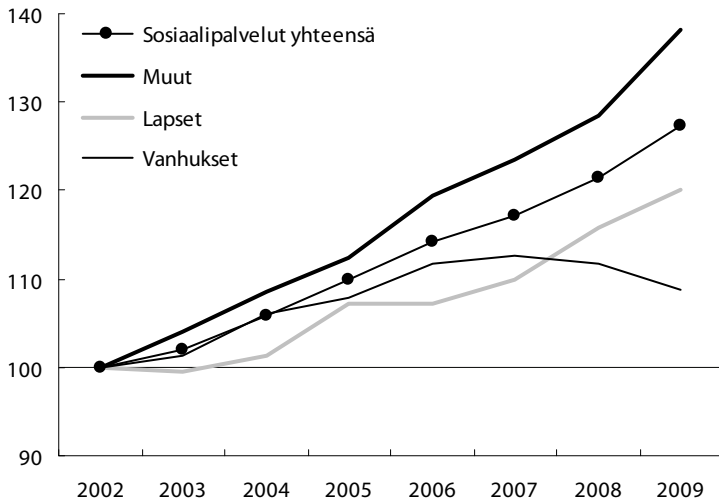
Kuvio 11. Julkisten sosiaalipalvelujen kulutusmenojen määrän kehitys 2002-2009 (indeksi, 2002=100)

Sosiaalipalvelujen suurimmat menoterät ovat lasten päivähoito ja vanhusten palvelut ja laitoshoido. Vanhuuspalveluiden kulutusmenojen määrän viimeaikaista laskua selittää osaltaan enenevä siirtyminen palveluasumiseen. Tämä vähentää kuntien kulutusmenoja, mutta lisää erityyppisiä tulonsiirtoja. Muut sosiaalipalvelut sisältävät mm. vammaisten, huostaanotettujen, maahanmuuttajien, asunnottomien ja päihderiippuvaisten hoitomenot.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

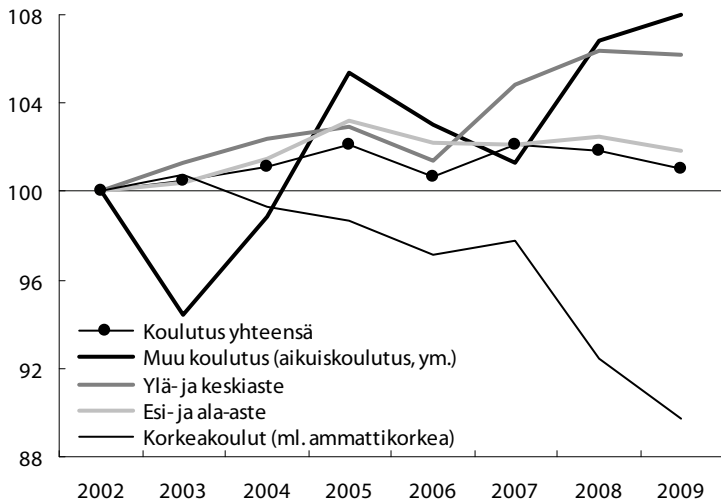
#### Kulutusmenot v. 2009 (mrd. eur)

Lapset	2,55
Vanhukset	1,16
Muut	4,45
Sosiaalipalvelut yht.	8,16





Kuvio 12. Koulutuksen kulutusmenojen määrän kehitys  
2002-2009 (indeksi, 2002=100)



Korkeakoulujen menoissa mukana ammattikorkeakoulu. Niitä on yhtiöitetty vuodesta 2004 lähtien. Tämä on vähentänyt kuntien kulutusmenoja, mutta kasvattanut vastaavasti tulonsiirtoja ammattikorkeakouluille.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

#### Kulutusmenot v. 2009 (mrd. eur)

Keskiaste	4,05
Esi- ja alakoulu	2,06
Korkeakoulut	1,85
Muu koulutus	0,52
<b>Koulutus yhteensä</b>	<b>8,48</b>

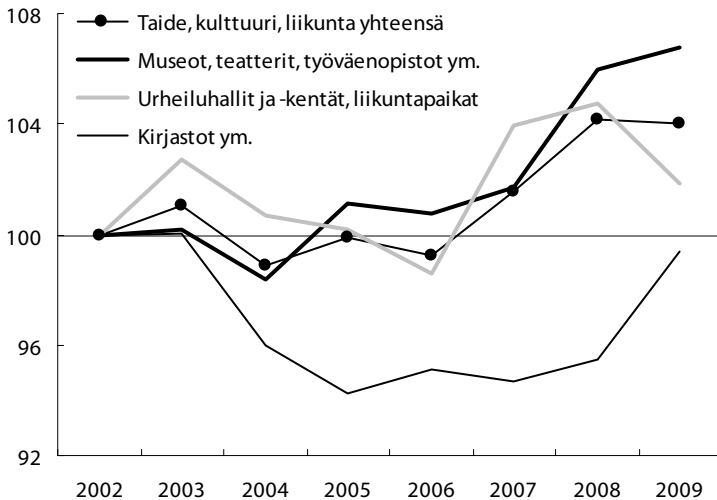
Kuvio 13. Julkisten kulttuuri- ja liikuntapalveluiden kulutusmenojen määrän kehitys 2002-2009 (indeksi, 2002=100)

Kasvava osa kulttuuri- ja liikuntapalveluiden tarjonnasta hoidetaan voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen toimesta.

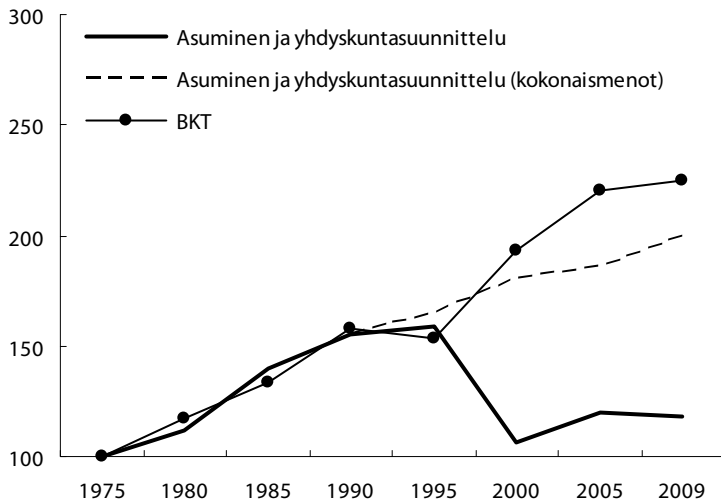
Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

**Kulutusmenot v. 2009 (mrd. eur)**

Museot, teatterit, ym.	0,68
Urheiluhallit, ym.	0,45
Kirjastot, ym.	0,17
Taide, kulttuuri, ym. yht.	1,29



Kuvio 14. Julkisten asumis- ja yhdyskuntapalveluiden kulutusmenojen määrän kehitys 1975-2009 (indeksi, 1975=100)



Kuntien yhdyskuntasuunnittelun kulutusmenot ovat pudonneet 1990-luvulta alkaen, koska mm. kunnat yhtiöittivät liiketoimintonsa (esim. energia- ja vesihuolto). Myös kuntien vuokra-asuntojen ylläpitoa ja tuotantoa on yhtiöitetty. Kokonaismenotarkastelussa (katkoviiva) nämä menot ovat jatkaneet kasvuaan.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

#### Kulutusmenot v. 2009 (mrd. eur)

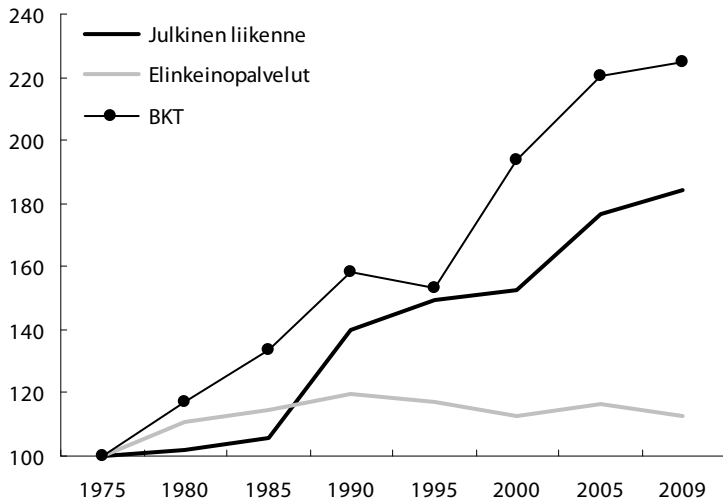
Asuminen	0,30
Yhdyskunta ja ympäristö	0,31

Kuvio 15. Julkisten elinkeinopalveluiden kulutusmenojen määrän kehitys 1975-2009 (indeksi, 1975=100)

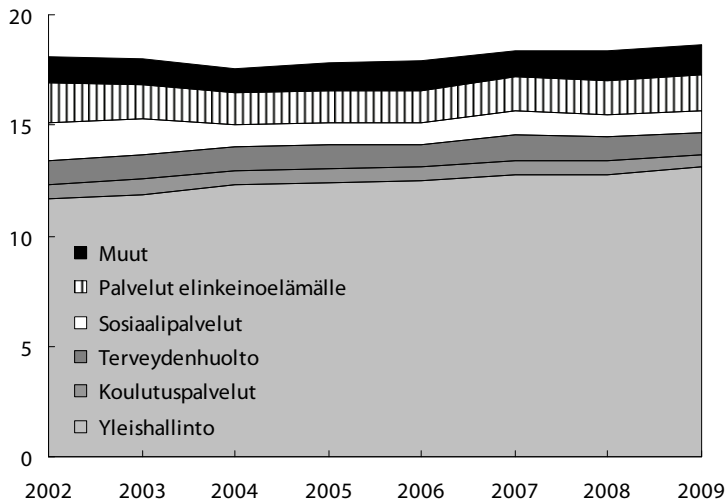
Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

**Kulutusmenot v. 2009 (mrd. eur)**

Julkinen liikenne	2,60
Elinkeinopalvelut	1,47



Kuvio 16. Paljonko julkisyhteisöjen hallinto maksaa?  
(% julkisyhteisöjen palkkamenoista vuosina 2002-2009)



Yleinen käsitys on, että julkisyhteisöjen hallinnon menojen osuus on noin 5-10 prosenttia niiden kokonaismenoista. Julkisen hallinnon, tutkimuksen ja suunnittelu- toimintojen palkkamenojen osuus kaikista julkisyhteisöjen maksamista palkoista oli 18.6 prosenttia vuonna 2009. Valtaosa näistä palkkakuluista muodostuu valtion keskushallinnossa ja sen virastoissa sekä laitoksissa.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

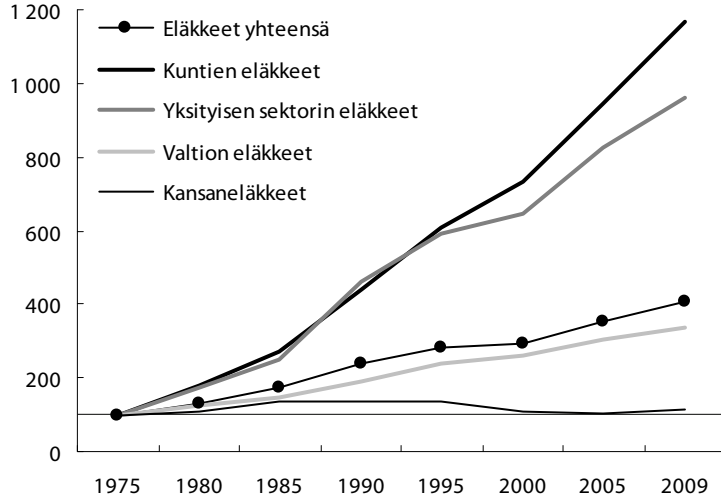
Kuvio 17. Eläkemenojen määrän kehitys  
1975-2009 (indeksi, 1975=100)

Valtion eräiden toimintojen yhtiöittämisen seurauksena työntekijöitä on siirtynyt muihin eläkejärjestelmiin, mikä selittää osaltaan valtion eläkemenojen määrän muita työeläkeluokkia hitaampaa kasvua. Kansaneläkkeen määrän vaatimatonta kehitystä selittää kansaneläkkeen työeläkevähenteisyys (mitä suurempi henkilön työeläke on, sitä vähemmän hän saa kansaneläkettä).

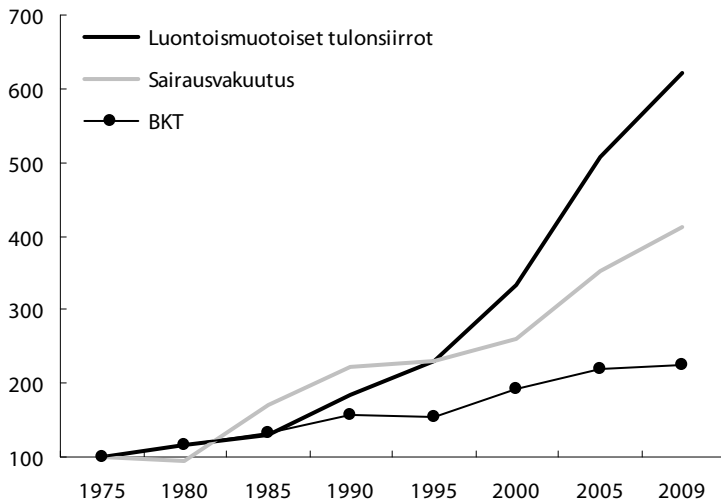
Lähteet: KELA, KEVA ja Valtiokonttori ja Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

#### Menot vuonna 2009 (mrd. eur)

Yks. sektorin eläkkeet	11,47
Valtion eläkkeet	3,63
Kuntien eläkkeet	3,16
Kansaneläkkeet	3,14
Eläkkeet yhteensä	21,40



Kuvio 18. Sairausvakuutusmenojen ja luontoismuotoisten tulonsiirtojen määrän kehitys 1975-2009 (indeksi, 1975=100)



Eräs nopeimmin kasvaneista tulonsiirtojen luokista koostuu luontoismuotoisista sosiaalisista tulonsiirroista, joka muodostuu tietyistä hyvinvointivaltion tarjoamista, saajalleen maksuttomista tai alihinnoitelluista palveluista ja tavaroista. Tällaisia ovat mm. sairausvakuutuskorvaukset hoidoista ja lääkkeistä, sairaaloiden omat lääkemenot, äitiyspakkaukset, alihinnoitellut kuljetuspalvelut, jne.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

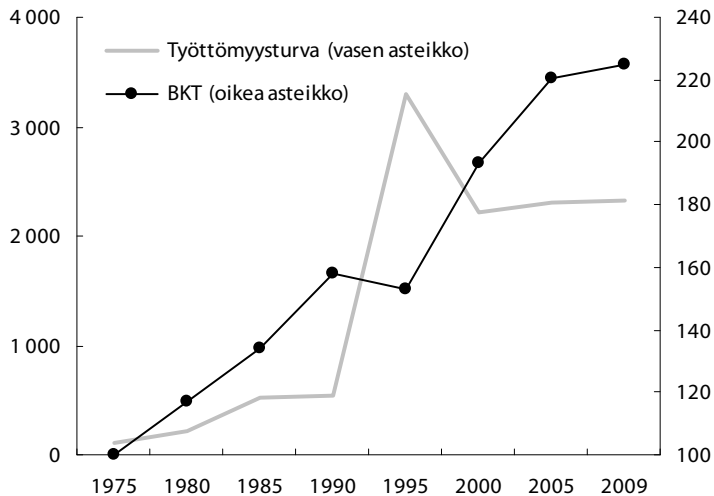
#### Menot vuonna 2009 (mrd. eur)

Luontois.muot. tulonsiir.	4,53
Sairausvakuutus	3,83

Kuvio 19. Työttömyysturvamenojen määrän kehitys  
1975-2009 (indeksi, 1975=100)

Työttömyysturvamenot käsittävät sekä ansiosidonnaisen työttömyysturvan että työmarkkinatuen. 1990-luvun alun laman myötä työttömyysturvamenot räjähtivät ja ovat pysyneet korkealla tasolla.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

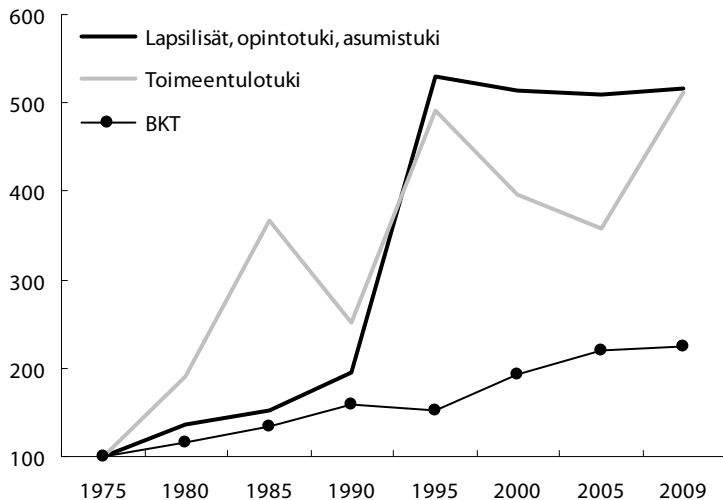


**Menot vuonna 2009 (mrd. eur)**

Työttömyysturva 3,12



Kuvio 20. Perusturvan määrän kehitys  
1975-2009 (indeksi, 1975=100)



Muut perusturvan menot käsittävät mm. sotilasvammakorvaukset, perhe-eläkkeet, rintamasotilasetuudet, sotilasavustukset, elatustuen, vammaisturvan sekä maahanmuuttajien erityistuen.

Lapsilisien voimakas kasvu johtuu vuoden 1995 uudistuksesta, jossa luovuttiin verotuksen lapsivähennyksestä ja korotettiin lapsilisien tasoa.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

#### Menot vuonna 2009 (mrd. eur)

Lapsilisät ym.	2,66
Toimeentulotuki	0,59
Muut	0,91

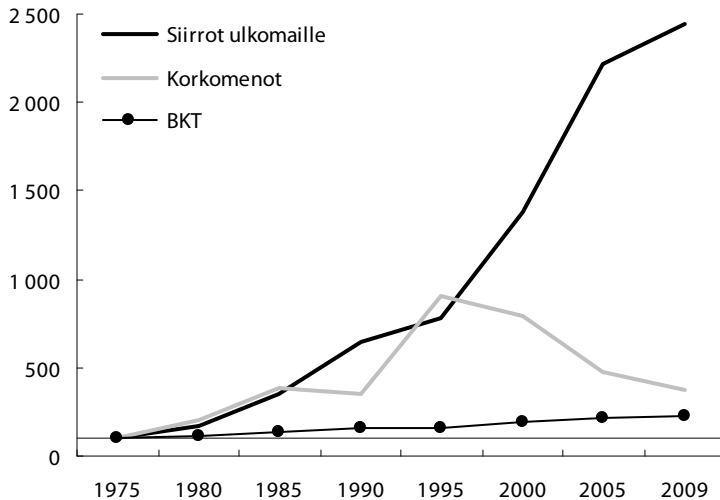
Kuvio 21. Julkisyhteisöjen korkomenojen ja ulkomaille maksettujen tulonsiirtojen määrän kehitys 1975-2009 (indeksi, 1975=100)

Siirrot ulkomaille ovat kohonneet mm. Suomen EU-jäsenmaksujen ja kehitysapumenojen kasvun seurauksena.

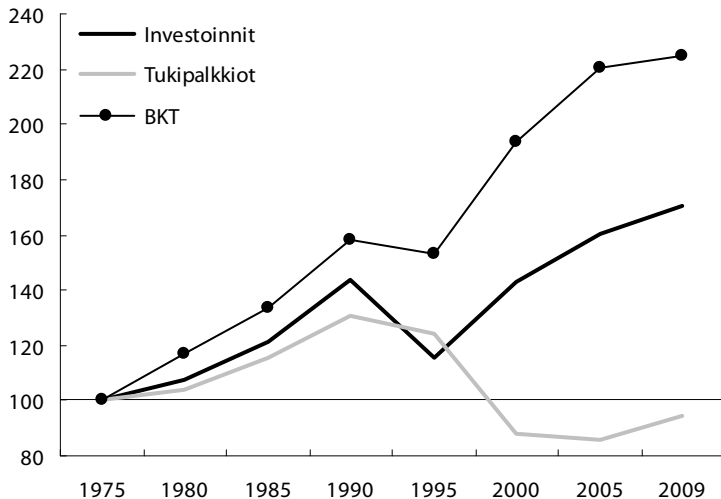
Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

**Menot vuonna 2009 (mrd. eur)**

Korkomenot	2,42
Siirrot ulkomaille	2,16



Kuvio 22. Elinkeinotukien sekä julkisyhteisöjen bruttoinvestointien määrän kehitys 1975-2009 (indeksi, 1975=100)



Tukipalkkiot sisältävät yritysten ja elinkeinoharjoittajien saamat tuotantotukipalkkiot ja suorat yritystuet. Suomen EU-jäsenyys muutti maatalouden tukijärjestelmää, mikä näkyi tukipalkkioiden jyrkkänä pudotuksena vuoden 1995 jälkeen. Nykyään keskeinen osa maataloustuista maksetaan suoraan EU:n budjetista.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

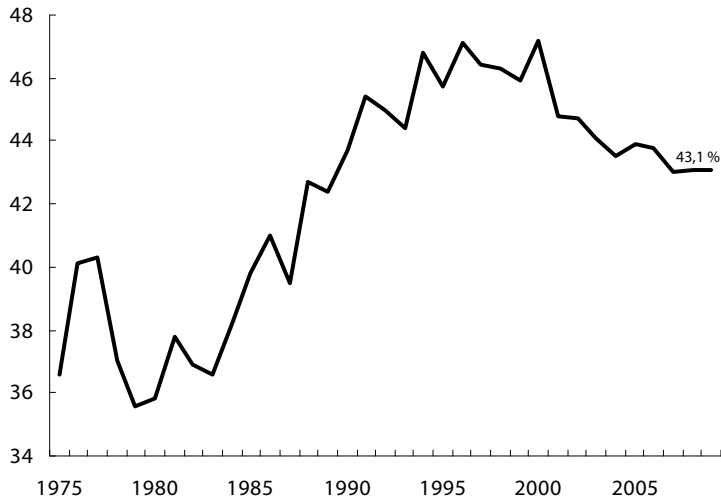
#### Menot v. 2009 (mrd. eur)

Investoinnit	4,74
Tukipalkkiot	2,49
– josta t&k	0,51

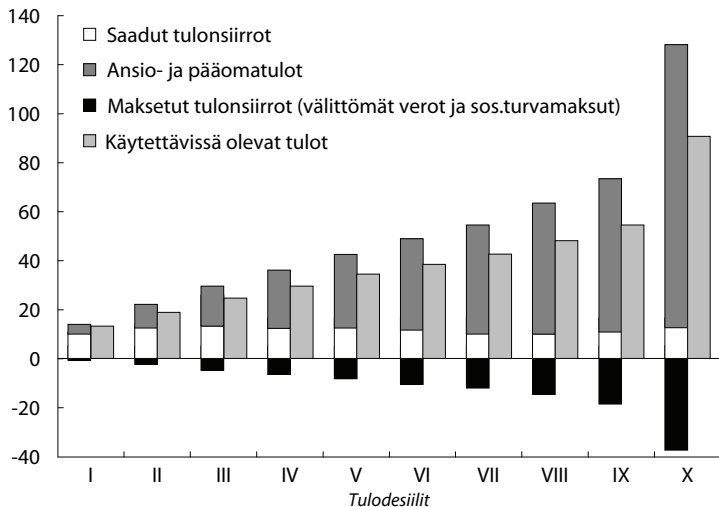
Kuvio 23. Kokonaisveroaste 1975-2009

Kokonaisveroaste kuvaa maksettujen verojen ja sosiaalivakuutusmaksujen suhdetta bruttokansantuotteen suhteen. Veroasteessa ei huomioida myönnettyjä verotukia eikä mm. lasten päivähoidosta, vanhusten palveluista sekä terveydenhuollosta perittyjä palvelumaksuja.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.



Kuvio 24. Kotitalouksien tulonmuodostus tuloluokittain vuonna 2008  
(1 000 euroa kotitaloutta kohden)



Suurituloisimpaan kymmenykyseen kuuluvat kotitaloudet maksoivat vuonna 2008 lähes kolmanneksen (32 %) ja kaksi ylintä tuloluokkaa yhdessä noin puolet (48 %) kotitalouksien maksamista välittömistä veroista (ml. sosiaaliturvamaksut). Pienituloisten saamat tulonsiirrot muodostuvat ensisijaisesti perustoimeentuloturvasta. Suurituloisten tulonsiirrot ovat lähinnä lapsilisää sekä ansiosidonnaisia etuuksia (mm. työttömyysturva ja sairauspäivärahat).

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

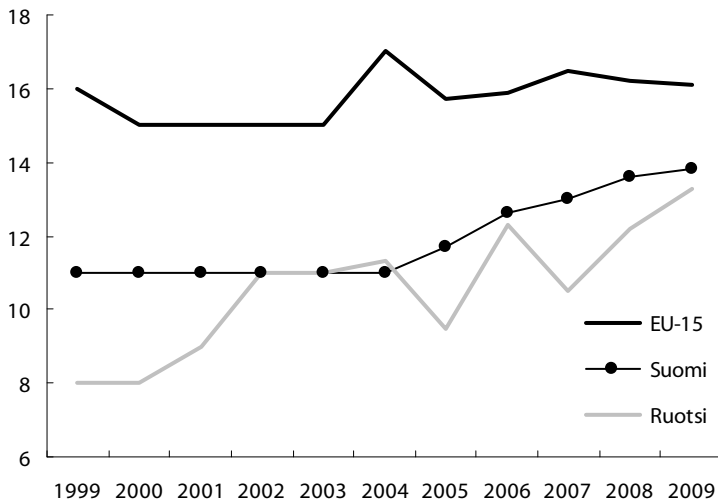
Kuvio 25. Pienituloisen väestön osuus Suomessa, Ruotsissa ja EU:ssa (%)

Kotitalousväestöön kuuluvien pienituloisuus määritellään kotitalouden tulojen perusteella suhteessa keskivertokotitalouden tuloihin. Kotitalous on pienituloinen, mikäli sen käytettävissä olevat tulot jäävät pienemmiksi kuin 60 prosenttia keskituloisen kotitalouden käytettävissä olevista tuloista. Tällä mittarilla suomalaisista kotitalouksista pienituloisia oli vuonna 2009 Eurostatin mukaan 13,8 prosenttia, Tilastokeskuksen mukaan 13,1 prosenttia.

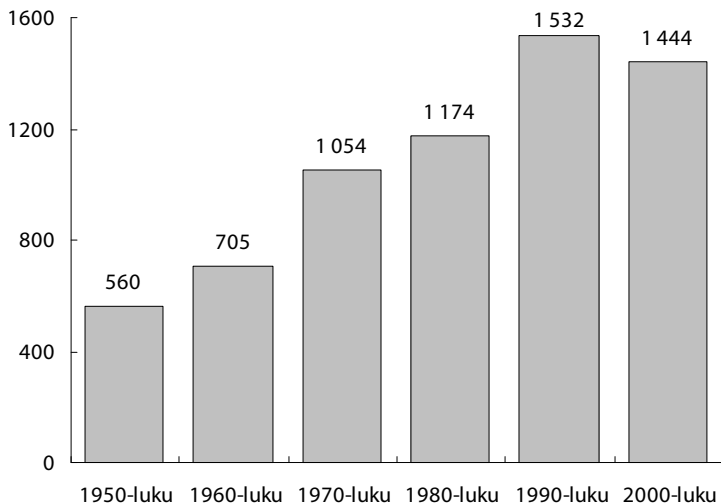
Lähde: Eurostat.

**Pienituloisia kotital. v. 2009 (%)**

Suomi	13,8
Ruotsi	13,3
EU-15	16,1



Kuvio 26. Valtiovallan antamien säädösten määrät  
1950-2000-luvuilla (keskimäärin vuodessa, arvio)



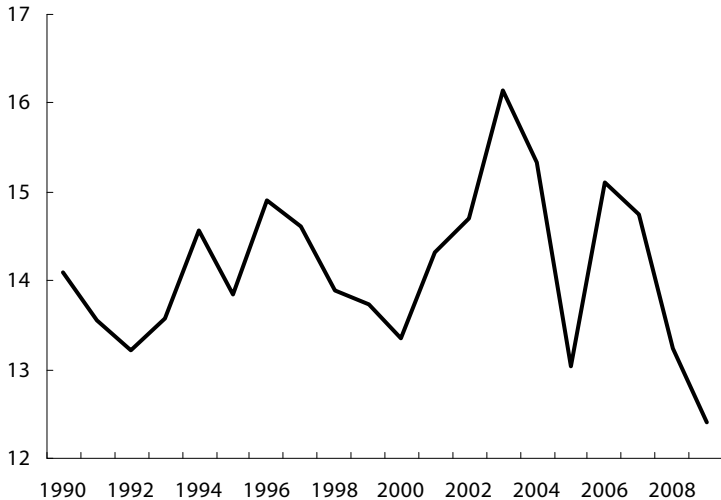
Yksi mittari, joka kertoo valtion lisääntyneestä toiminnasta on valtiovallan vuosittain antamien säädösten määrä, joka on miltei kolminkertaistunut puolessa vuosisadassa. Vuosina 1991-1995 säädöstuotanto oli poikkeuksellisen voimakasta mm. 1990-luvun alun lamasta ja EU-jäsenyydestä johtuen.

Lähde: Finlex, valtion säädöstietopankki.

Kuvio 27. Suomen kasvihuonekaasupäästöt asukasta kohti 1990-2009 (tonnia CO<sub>2</sub>-ekv.)

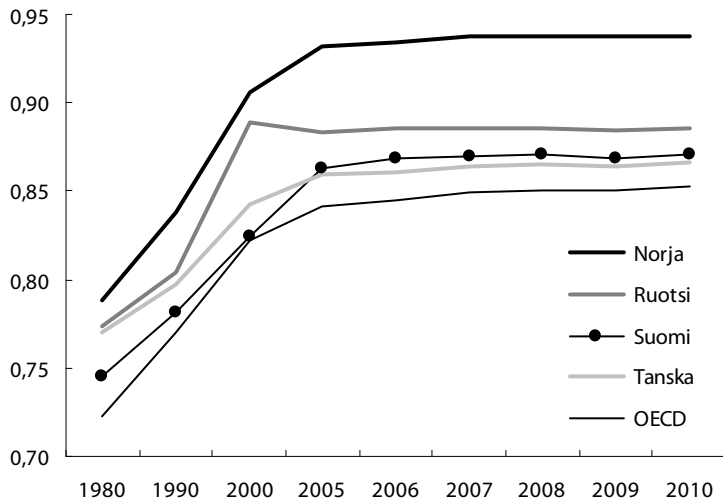
Päästöt hiilidioksiditonnia vastaavina määrinä (CO<sub>2</sub>-ekv), ilman maankäytön, maankäytön muutoksen ja metsätalouden aiheuttamaa poistumaa. Kasvihuonekaasuihin kuuluu hiilidioksidin lisäksi viisi muuta kaasua tai kaasuryhmää. Paljolti taantumasta johtuen Suomen kasvihuonekaasupäästöt alittivat vuonna 2009 ns. Kioton tavoitetason.

Lähde: Tilastokeskus.





Kuvio 28. YK:n inhimillisen kehityksen indeksi (HDI) 1980-2010



HDI mittaa maan kehitystä kolmella inhimillisen kehityksen perusololluudella. Ne ovat pitkä ja terve elämä, koulutus sekä riittävä elintaso. HDI koostuu kolmesta muuttujasta, jotka ovat odotettavissa oleva elinikä, saavutettu koulutustaso sekä ostovoimakorjattu, henkeä kohden laskettu bruttokansantulo.

Lähde: UNDP.

**Sijaluku HDI:ssä vuonna 2010**

Norja	1
Ruotsi	9
Suomi	16
Tanska	19

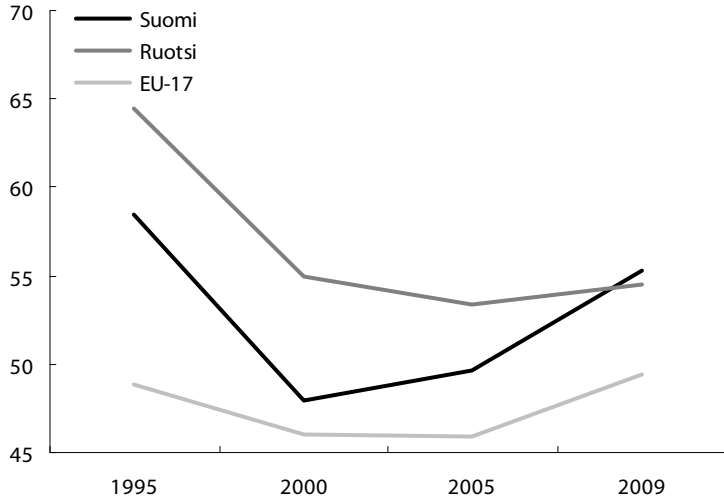
Kuvio 29. Julkiset menot suhteessa bruttokansantuotteeseen Suomessa, Ruotsissa ja EU:ssa 1995-2009 (% BKT:sta)

Suomessa julkisten menojen bruttokansantuoteosuus oli vuonna 2009 Ruotsia korkeampi ja kasvoi hieman muuta Eurooppaa nopeammin. Osaltaan tämä johtui siitä, että tuolloinen taantuma oli Suomessa monia muita maita syvämpi, mutta Suomen trendi on ollut kasvava koko 2000-luvun ajan.

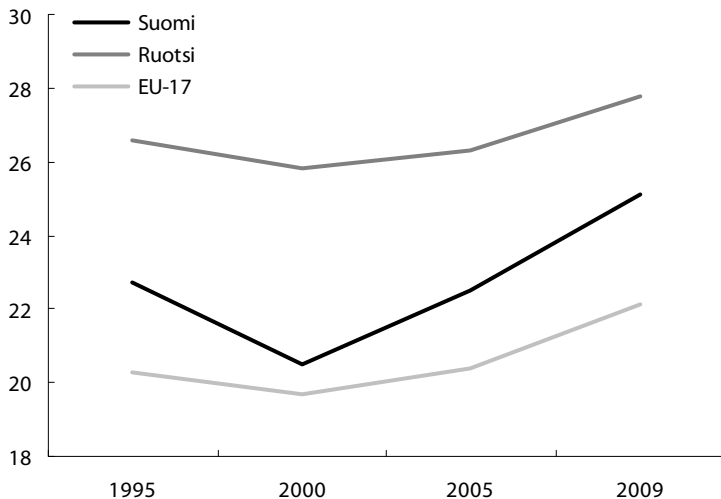
Lähde: Euroopan komissio.

**Julkiset menot/BKT v. 2009 (%)**

Suomi	55,3
Ruotsi	54,5
EU-17	49,4



Kuvio 30. Julkiset kulutusmenot suhteessa bruttokansantuotteeseen Suomessa, Ruotsissa ja EU:ssa, 1995-2009 (% BKT:sta)



Viime vuosikymmenellä julkisten kulutusmenojen osuus bruttokansantuotteesta kääntyi nousuun niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa.

Lähde: Euroopan komissio.

**Kulutusmenot/BKT v. 2009 (%)**

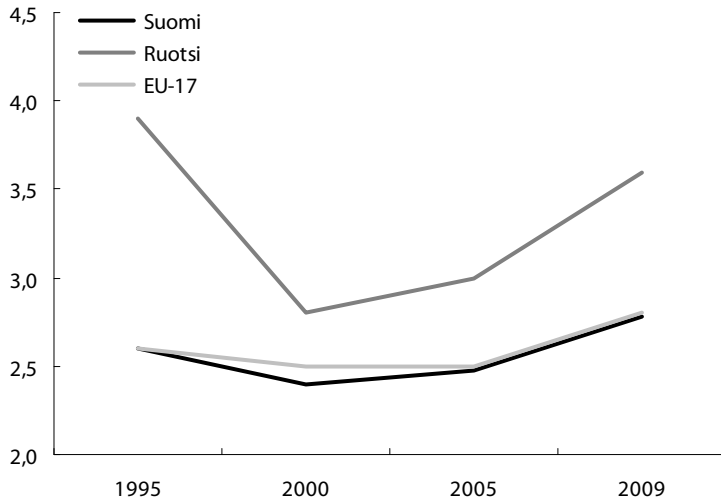
Suomi	25,1
Ruotsi	27,8
EU-17	22,1

Kuvio 31. Julkiset investointimenot suhteessa bruttokansantuotteeseen Suomessa, Ruotsissa ja EU:ssa, 1995-2009 (% BKT:sta)

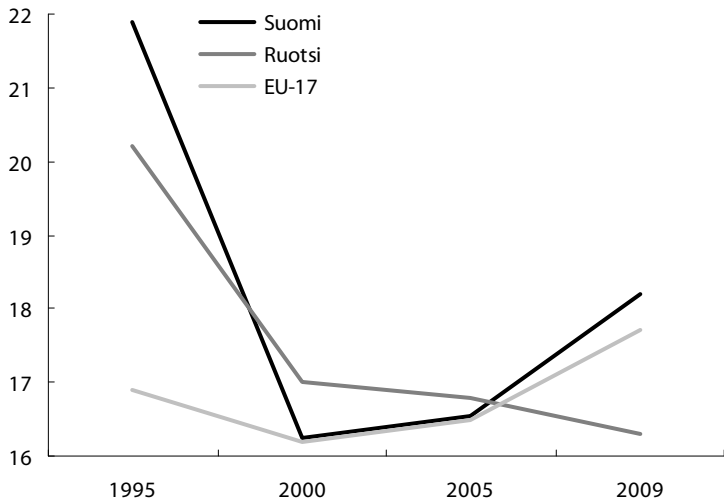
Lähde: Euroopan komissio.

**Investointimenot/BKT v. 2009 (%)**

Suomi	2,8
Ruotsi	3,6
EU-17	2,8



Kuvio 32. Julkiset tulonsiirrot suhteessa bruttokansantuotteeseen Suomessa, Ruotsissa ja EU:ssa, 1995-2009 (% BKT:sta)



Vuonna 1995 suuren laman jäljet näkyivät vielä Suomessa ja Ruotsissa tulonsiirtomenojen suurena osuutena bruttokansantuotteesta. Seurannut nopea talouskasvu vähensi näiden menojen osuutta nopeasti. 2000-luvun mittaan tulonsiirtojen osuus bruttokansantuotteesta kääntyi jälleen hitaaseen kasvuun.

Lähde: Euroopan komissio.

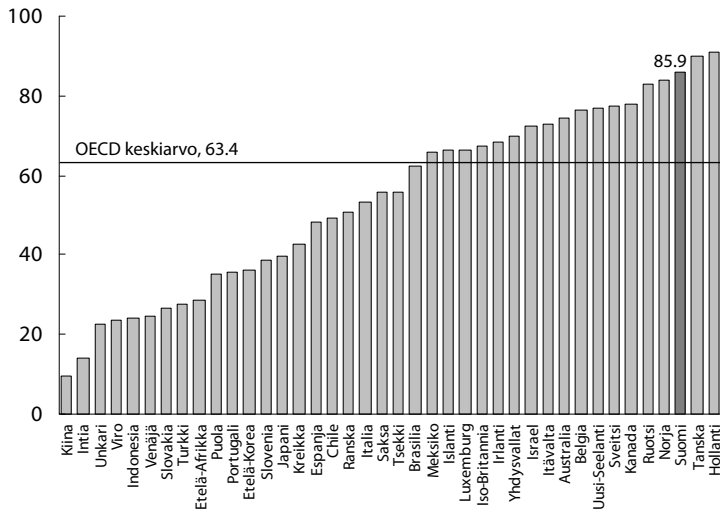
#### Tulonsiirrot/BKT v. 2009 (%)

Suomi	18,2
Ruotsi	16,3
EU-17	17,7

Kuvio 33. Suomalaisen tyytyväisyys omaan elämäänsä vuonna 2009

Prosenttiosuus kansalaisista, jotka ilmoittivat kyselyhetkellä olevansa hyvin tyytyväisiä elämäänsä. Kansainvälisissä onnellisuusvertailuissa suomalaiset ovat lähes poikkeuksetta olleet maailman onnellisimpien kansojen joukossa.

Lähteet: OECD Factbook 2010: Economic, Environmental and Social Statistics /World Gallup Survey.



## Aineisto ja lähteet

Julkiset menot tehtävittäin 1990-2009 saatu kansantalouden tilinpidosta. Julkiset menot vuosina 1975-1989 on saatu kansantalouden tilipidon sektoritiedoista.

Julkiset kulutusmenot tehtäväluokittain 1975-1989 saatu ketjuttamalla ne uusien 1990 käyttöönotettujen tehtäväluokkien mukaiseksi.

Luontoismuotoiset sosiaalietuudet vuosina 1975-1995 on saatu kansantalouden tilipidon sektoritiedoista.

Kulutusmenot deflatoitu julkisen kulutuksen hintaindeksillä ja kaikki muut erät kuluttajahintaindeksillä.

Työttömyysturva, toimeentulotuki, asumistuki, sairausvakuutusetuudet vuosina 1975-1995 saatu Kansantalouden tilinpidosta.

Eläkemenot vuosina 1975-1995 on kerätty ETK:n, Kelan, Kuntien eläkevakuutuksen ja Valtiokonttorin tilastoista.

Kuvioiden 4 ja 6 datat on laskenut Rolf Maury. Kuvion 6 aikasarjan vanhimmat havainnot teoksesta Hjerppe, Riitta (1988): Suomen talous 1860-1985, Kasvu ja rakennemuutos. Suomen Pankki.

# HYVINVOINTIVALTIO NUMEROINA

Kuinka paljon resursseja käytämme hyvinvointivaltion ylläpitoon? Miten panostukset yhteiseen hyvään ovat muuttuneet yli vuosikymmenten?

Kirjanen hahmottaa hyvinvointivaltiota sen keskeisten tunnuslukujen kautta. Se antaa kattavan, nopean ja monipuolisen kuvan siitä, kuinka hyvinvointivaltion pitkä kaari on kehittynyt vuodesta 1975 tähän päivään.

ISBN 978-951-628-515-6

17.2.2011